
SECVENȚE ANTOLOGICE
DIN SPECTACOLUL...

...„Trei surori“ de Cehov
la Teatrul Național din Timișoara

Irina (Margareta Avram), Mașa (Larisa Stase Mureșan), Olga (Irene Flamann Catalina) și Cebutikin (Daniel Petrescu) în finalul spectacolului

Un final memorabil

Cînd redacția mi-a propus să conientez o „secvență antologică” din spectacolul **Trei surori**, versiunea limișoreană, am rămas descumpănit. Nu reținusem vreuna cu prioritate. Am revăzut spectacolul și impresia că nu avem de-a face cu un spectacol secvențial mi s-a întărit. Montarea lui Visarion nu e fotogenică, nu invită la fotografiere. Nu incintă ochiul mai mult decît trebuie. Putem decupa mult, dar nici un decupaj nu este elocvent pentru tipul de creație realizat aici. **Trei surori** al lui Visarion e un spectacol puternic, care îl descoperă pe Cehov din interior. Înainte de a fi o exhibiție actoricească, e un eseu, înainte de a propune metafore, oferă un discurs coerent despre o lume, să o numim *cehoviană*. Pentru coerența discursului importante sînt toate „părțile”, toate secvențele.

Observ că acest tip de creație este relativ rar, și cînd scriu rar nu mă refer cu precădere la teatru mă refer, în general, la tipul de creație care nu mizează pe metaforă, ci pe metonimie. Nu trăiește din licitarea imaginii, ci din viziune. Nu exploatează resursele unui limbaj, ci devine, el însuși, limbaj.

Fiindcă nu vreau să evit, totuși, un răspuns, optez pentru finalul spectacolului. Cele trei surori își rostesc, împreună, monologul final. Cuvintele se suprapun, se adună, se risipesc unele într-atele, într-un bocet ce trebuie să fie doar atît un bocet, o plîngere, un limbaj dezarticulat. Sîntem pe o Vale a Plîngerii. Cuvintele nu mai pot rămîne ele însele. Nu mai pot exprima decît o durere prea profundă ca ea să fie doar a piesei. Odată plecați ofițerii, odată încheiată sărbătoarea, putem asculta șuierul amenințător al subteranei. Încheiat Cehov, putem să-l ascultăm pe Dostoievski. Înțînd sunurile fanfarelor, putem asculta acel *ex nihilo* pe care Șestov îl leagă, cu atîta încercinare, de numele lui Cehov. Și cînd Olga (Irene Flamann Catalina) spune **Surorile mele dragi, viața noastră nu s-a sfîrșit încă și Dacă am ști, dacă am ști, dacă am ști!** înțelegem că și pe această Vale a Plîngerii poate exista o umbră a speranței. Atît mai rămîne **Viața noastră nu s-a sfîrșit încă și Dacă am ști**. Acestea sînt cuvintele care mai rămîn. Care au rămas în urma dezastrului. Ele sînt Arca

Dar mai rămîn cîteva cuvinte. De fapt, o interjecție **Tarara-bumbia**. S-au scris studii despre **Tarara-bumbia**. Este interjecția care, rostita de Cebutikin (Daniel Petrescu), vorbește despre celălalt tip de revărsare în gol. Despre alt tip de interjecție. Vocea hîrțită a lui Daniel Petrescu, chipul emaciat al actorului vorbește des-

pre o uzură a ostenelii. Limbajul s-a deteriorat, comunicarea nu mai e posibilă decât prin aceste ritmuri timpice. Așezat pe un scaun, în fața scenei, doctorul face trecerea către un public care poate percepe așa plinsetul lung, agonia celor trei surori. Între Beckett al limbajului dezarticulat și Ionescu al cuvintelor goale de sens, Cebutikin Ivan Romanovici trăiește, în deplinătate, ființalul. Grupul surorilor îl prelungește într-un necunoscut tulburător, medicul îl trăiește, cu fața spre public, lingă public. Ceiaști au fost, el a rămas. El e nu numai agonia, el e moartea.

Cornel UNGUREANU

În jurul unui fotoliu din proscenium

Există, într-adevăr, în colțul drept al rampei, un fotoliu. Foarte aproape de limita scenei. Destul de departe de intrarea în spațiul scenografic — pătrundere liniară, îngustă, din scindură: un fel de podeț din lemn, deci. Pașii celor ce vin, revin, pleacă, bat cadența, câteodată enervant de tare, astfel că mișcarea de du-te vino, a personajelor, nu poate trece neobservată. Sint clipe cînd nimeni nu știe încotro trebuie să se îndrepte. Debusolarea de direcție e unul dintre semnele — sonore — ale nevrozii de așteptare. Apoi, cuvintele, valul de cuvinte, orgia spunerii, filozofardă, poetică. Într-un ritm tot mai strîns, ridicîndu-se în atmosferă asemeni unui turbion. Pînă cînd surorile, nemai-știind să se opună virtușului, vor începe să urce, deodată, împreună, purtate de o chinuitoare vorbire, într-un discurs pustiitor, din care urechea nu mai poate recupera decât mici fragmente verbale, și care este un strigăt comun-patetic-disperat, sau o întrebare către destin...

Dar, există, în proscenium, un fotoliu retras întrucîtva din imaginea plastică, un scaun aflat la țărmlul dintre „aici” și „acolo”, pe granița undei tăcute — care țese, întrețese, lucrează continuu, insidios —, caută figura și o găsește, pătrunde interstițiul sonorității generale, marele zgomot. Răstimpul dintre replici tinde să configureze, despre lumea celor trei surori, o poveste teribil de tristă, „de nerostit în cuvinte”, doar în gesturi care se

apleacă, moale, unele spre celelalte, și în priviri subțiate, trimise în zadar spre o țintă — o speranță particulară —, lucind, parcă, în imediată apropiere... Nimeni nu este, încă, la capătul drumului prin tăcere. Nimic decât solitudinea enormă, în care surorile au locuit de la bun început, și care era în ele, în toți, în fiecare. Și atunci, cît de straniu se potrece totui, în acel cocon pentru fluturi de mătase, trieră, cutreieră pe dinăuntru umbritei sfere, construind ceea ce fusese dintotdeauna cuprinderea dramei lor. Rezumată, poate, de neliniștita bolborosăală a lui Cebutikin, care privește amețit cioburile prețiosului ceas scăpat din mînă înainte să se consume sensul gestului întins spre obiect (il luase pentru a-l privi „cu încordare”) „Poate ni se pare numai că trăim... dar de fapt nici nu existăm...”

Zarea rotunjiiă a scenei, parte din carcănul ce încondeiază universul surorilor, ca un perece perfect etanș, cîteva trunchiuri de arbori uscate, un pian, în miezul lucrurilor din decor, o, undeva, spre fundal, cofrajul improvizăției pentru teatru în aer liber, între arlechinii căruia, odinioară — sau într-un oarecare moment din viitor —, sau tot timpul monologheză Nina Zarceinaia, „nimeni nu mai știe nimic”, deoarece instrumentul de măsură s-a făcut țândări, ca și existența, iar timpul devenit „totuna” abia mai ticăie, dinotro-încotro, „dacă am ști”... Iar fotoliul care există în proscenium e un loc surd; dialogul promisiunilor pe care și le fac Andrei și Natalia Ivanovna, în timp ce

Solionii (Ion Haiduc)